

©Documentul a fost pus la dispoziție cu sprijinul Consiliului Superior al Magistraturii din România (www.csm1909.ro) și al Institutului European din România (www.ier.ro). Permisivitatea de a republica această traducere a fost acordată exclusiv în scopul includerii sale în baza de date HUDOC.

©The document was made available with the support of the Superior Council of Magistracy of Romania (www.csm1909.ro) and the European Institute of Romania (www.ier.ro). Permission to re-publish this translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

Traducere din limba franceză

CONSILIUL EUROPEI
CURTEA EUROPEANĂ A DREPTURILOR OMULUI
SECȚIA A TREIA

CAUZA PIȘTIREANU împotriva ROMÂNIEI
(Cererea nr. 34860/02)

HOTĂRÂRE
STRASBOURG
30 septembrie 2008

DEFINITIVĂ
30/12/2008

Această decizie poate suferi modificări de formă.

În cauza Piștireanu împotriva României,

Curtea europeană a Drepturilor Omului (secția a treia), statuând în cadrul unei camere formate din:

Josep Casadevall, *președinte*,

Corneliu Bîrsan,

Boštjan M. Zupančič

Alvina Gyulumyan,

Egbert Myjer,

Ineta Ziemele

Luis Lopez Guerra, *judcători*,

și Stanley Naismith, *grefier adjunct al secției*,

După ce a deliberat în Camera de consiliu la data de 9 septembrie 2008, a pronunțat următoarea hotărâre, adoptată la aceeași dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află o cerere (nr. 34860/02) îndreptată împotriva României și prin care o cetățeană a acestui Stat, d^{na} Elena Piștireanu (« reclamanta »), a sesizat Curtea la 2 august 2000 în temeiul articolului 34 din Convenția de apărare a Drepturilor omului și a Libertăților fundamentale (« Convenția »).

Reclamanta a decedat la 11 martie 2007, lăsând ca moștenitori pe cei patru copii ai săi, domnii Dima Piștireanu, Stila Piștireanu și Stere Peștereanu și d^{na} Stela Enaiche, care, la 31 octombrie 2007 și la 27 iunie 2008, și-au exprimat dorința de a continua cererea în fața Curții.

2. Din motive de ordin practic, prezenta decizie ca continua să o numească pe d^{na} Piștireanu « reclamanta », deși în prezent ar trebui să se atribuie această calitate celor patru moștenitori (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Dalban împotriva României* [GC], nr. 28114/95, § 1, CEDO 1999-VI, și *Petrescu împotriva României*, nr. 73969/01, § 2, 15 martie 2007).

3. Guvernul român (« Guvernul ») este reprezentat de agentul acestuia, M. Răzvan-Horațiu Radu, du Ministerul Afacerilor Externe.

4. Reclamanta susține că neexecutarea hotărârilor definitive care ordonau Băncii Naționale a României (« Banca ») să îi restituie douăzeci de monede de aur a încălcat dreptul său de acces la un tribunal precum și dreptul său de proprietate.

5. La 3 mai 2007, Curtea a decis să comunice cererea Guvernului. După cum o permite articolul 29 § 3 din Convenție, ea a mai decis să fie examinate în același timp admisibilitatea și fondul cauzei.

ÎN FAPT

I. CIRCUMSTANȚELE SPEȚEI

6. Reclamanta s-a născut în 1927 și avea domiciliul în Constanța.

7. La 7 octombrie 1966, mai mulți agenți ai *Miliției* comuniste au percheziționat casa socrului reclamantei și apoi, pe aceea a reclamantei și a soțului acesteia și le-au confiscat douăzeci de monezi vechi de aur. Piesele confiscate erau trei ducați de la Veneția datând din anii 1595 - 1789, o monedă de aur bizantină datând din perioada dintre 976 și 1025, zece monede otomane datând din secolele XVIII și XIX, cinci ducați austro-ungari datați între 1888 și 1915 și o piesă cu simboluri religioase care reprezenta nașterea și botezul lui Hristos. Procesul verbal întocmit la momentul confiscării mai menționa și că toate monezile de aur erau perforate. Conform reclamantei aceste monezi asamblate în salbe, fuseseră transmise în familia sa de secole cu ocazia căsătoriilor sau altor evenimente familiale, în baza unei tradiții a etniei sale macedoromâne.

8. Prin hotărârea nr. 116/C/1968, procurorul (*Procuratura*) județului Constanța a anulat confiscarea de mai sus și a ordonat restituirea a opt piese de aur, anume cinci ducați austro-ungari din secolul XIX, cântărind în total 68,75 grame; o monedă de aur « mărturie a botezului » reprezentând nașterea și botezul lui Hristos, cântărind 8,15 grame, și două piese otomane (*mahmudele*) emise în 1818 și cântărind 9,15 grame.

9. Din informațiile de la dosar rezultă că această decizie nu a fost comunicată celor interesați.

A. Demersurile pentru restituirea monezilor de aur

10. În 1990, la scurt timp de la căderea regimului comunist, reclamanta a întreprins mai multe demersuri pentru restituirea monezilor de aur.

11. La 21 iunie 1990, poliția a informat-o pe reclamantă că prin decizia din 1968, procurorul ordonase restituirea monezilor confiscate. Această decizie tot nu a fost comunicată reclamantei.

12. Prin aceeași adresă, poliția a informat-o pe aceasta că cele douăzeci de piese de aur, cântărind 116,61 grame, confiscate în 1966, fuseseră depuse la sucursala din Constanța a Băncii, la 18 octombrie 1966, și a recomandat reclamantei să se adreseze Băncii și parchetului spre a recupera aceste monezi.

1. Hotărârea din 23 martie 1993 și demersurile în vederea punerii în execuție

13. Deoarece numeroasele cereri de restituire făcute pe lângă Bancă auz rămas fără rezultat, reclamanta a introdus o acțiune în revendicare împotriva Băncii, cerând restituirea a cinci ducați de aur.

14. Printr-o hotărâre definitivă din 23 martie 1993, judecătoria Constanța a ordonat sucursalei Constanța a Băncii să predea reclamantei cinci ducați de aur perforați.

15. Cererile repetate de executare făcute de reclamantă pe lângă debitoare s-au lovit de refuzul departamentului juridic al Băncii de a autoriza restituirea, sub motiv că departamentul menționat considera că sentința este neîntemeiată și ilegală.

16. La 31 octombrie 1997, sucursala din Constanța a invitat reclamanta să se prezinte la sediul său spre a primi plata a 1 541 066 lei românești (ROL), sau echivalentul calculat de Bancă « al cantității de aur pentru care se ordonase restituirea ».

17. Reclamanta a refuzat să încaseze această sumă, care nu corespundea, în opinia ei, nici dispozitivului hotărârii a cărei executare o solicitase, nici valorii reale a monezilor confiscate în 1966.

18. Ca urmare, la 8 decembrie 2003, această sumă, tot neîncasată de reclamantă, a fost virată la bugetul de stat.

2. Decizia din 31 ianuarie 1996 și demersurile în vederea executării

19. La 31 ianuarie 1996, parchetul de pe lângă Curtea de Apel Constanța a ordonat restituirea monedei bizantine de aur, emisă în perioada cuprinsă între 976 și 1025, cântărind 3,95 grame, și a două piese de aur, otomane, datând din secolul XVIII, cântărind în total 8,50 grame. Acesta a informat despre acest lucru reclamanta la 1 februarie 1996.

20. Prin aceeași adresă, parchetul reamintea reclamantei că prin decizia nr. 116/C/1968, se ordonase restituirea unei părți din monezi.

21. Parchetul anunța în sfârșit reclamanta că Banca îl informase că cele douăzeci de piese fuseseră topite în folosul Statului.

22. Decizia parchetului a fost confirmată, la contestația reclamantei, atât de procurorul șef al parchetului de pe lângă Curtea de Apel Constanța, la 19 aprilie 1996, cât și de par parchetul de pe lângă Curtea Supremă de Justiție, la 15 martie 1997.

23. În ciuda demersurilor reclamantei pe lângă Bancă, deciziile procurorului prin care se ordona restituirea pieselor de aur au rămas fără efect. Conform reclamantei, monezile sale antice de aur nu fuseseră topite, ci depuse în muzee.

24. O plângere penală introdusă de reclamantă împotriva a doi directori ai Băncii a fost respinsă, la 17 octombrie 1997, de parchetul de pe lângă Curtea de Apel Constanța, sub motiv că faptele denunțate nu constituiau infracțiuni.

B. A doua acțiune în revendicare

25. la o dată neprecizată, în cursul anului 2003, întemeindu-se pe noua lege referitoare la regimul devizelor, metalelor și pietrelor prețioase (ordonanța de urgență a Guvernului nr. 190/2000), reclamanta a introdus o nouă acțiune în revendicare a celor douăzeci de piese confiscate în 1966.

26. Printr-o sentință definitivă din 20 mai 2005, tribunalul județean Constanța a admis parțial această acțiune. El a luat notă de faptul că monezile fuseseră topite în folosul Statului și a cerut Băncii să plătească la valoarea celor 105,98 grame de aur cuprinse în cele douăzeci de piese, calculată în baza normelor cuprinse în decizia Guvernului nr. 1344/2003. Tribunalul aprecia că în temeiul noii legi în materie, dreptul reclamantei de a obține valoarea celor cinci piese vizate de hotărârea din 23 martie 1993 subzista, în ciuda refuzului său inițial de a accepta plata propusă de Bancă.

Pe de altă parte, tribunalul a respins ca neîntemeiată cererea reclamantei de reparație a daunelor morale pretinse.

27. La 5 decembrie 2005, reclamanta a primit de la Bancă suma de 5 219,52 lei noi românești (RON) ca executare a hotărârii de mai sus.

ÎN DREPT

I. CU PRIVIRE LA PRETINSA ÎNCĂLCARE A ARTICOLELOR 6 PARA. 1 DIN CONVENȚIE ȘI 1 DIN PROTOCOLUL Nr. 1 LA CONVENȚIE

28. Reclamanta pretinde că neexecutarea ca atare a deciziei definitive din 23 martie 1993 constituie o încălcare a dreptului său la acces la un tribunal. Invocând articolul 1 din Protocolul nr. 1, ea apreciază că imposibilitatea de a obține executarea acestei decizii, precum și a deciziilor emise de parchet la 2 septembrie 1968 și la 31 ianuarie 1996 reprezintă o încălcare a dreptului său la respectarea bunurilor sale.

Articolul 6 para. 1 are următorul cuprins în părțile sale pertinente:

« Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, (...) a cauzei sale, de către o instanță (...) care va hotărî (...) asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil (...) »

Articolul 1 din Protocolul nr. 1 are următorul cuprins:

« Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru cauză de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional.

Dispozițiile precedente nu aduc atingere dreptului statelor de a adopta legile pe care le consideră necesare pentru a reglementa folosința bunurilor conform interesului general sau pentru a asigura plata impozitelor ori a altor contribuții, sau a amenzilor. »

A. Cu privire la admisibilitate

29. Guvernul ridică excepția pierderii calității de victimă a reclamantei, dat fiind că a primit, la 5 decembrie 2005, o reparație pentru cele douăzeci de piese a căror restituire nu mai era posibilă.

30. Reclamanta arată că, în ciuda eforturilor susținute, ea nu a putut intra în posesia monezilor sale și chiar că despăgubirea pentru confiscare nu a fost achitată decât după șaptesprezece ani de proces contra administrației.

31. Curtea reamintește că o excepție similară a Guvernului a fost respinsă în cauza *Prodan împotriva Moldovei* (nr. 49806/99, §§ 44-49, CEDO 2004-III (extrase)) sub motiv că plata efectuată nu fusese însoțită de o recunoaștere explicită sau în substanță, a încălcărilor pretinse, după cumo cere jurisprudența constantă a Curții (a se vedea, printre altele, *Amuur împotriva Franței*, hotărârea din 25 iunie 1996, *Culegere de hotărâri și decizii* 1996-III, p. 846, § 36).

Ea nu vede nici un motiv de a se îndepărta, în speță, de concluzia la care ea a ajuns în cauza sus menționată. Pornind de aici, excepția Guvernului nu poate fi reținută (a se vedea și *Moisei împotriva Moldovei*, nr. 14914/03, § 21-23, 19 decembrie 2006).

32. Curtea constată că cererea nu este în mod manifest neîntemeiată în sensul articolului 35 § 3 din Convenție. Curtea subliniază de altfel că nu se lovește de nici un alt motiv de inadmisibilitate. Se cuvine decis să fie declarată admisibilă.

B. Pe fond

1. Tezele părților

33. Guvernul susține că hotărârea din 23 martie 1993 a fost executată prin plata la 5 decembrie 2005 și că întârzierea executării nu este imputabilă decât reclamantei care a refuzat să încaseze suma propusă de Bancă 31 octombrie 1997. Conform lui, reclamanta ar fi trebuit să facă o obiecție față de executarea propusă de Bancă în 1997, spre a permite instanțelor să constate imposibilitatea obiectivă de a o executa prin restituirea pieselor.

34. Din punctul de vedere al articolului 1 din Protocolul nr. 1, el apreciază de asemenea că ingerința suferită de reclamantă a fost legală și urmărea un scop legitim față de care a fost proporțională, în măsura în care reclamanta se află actualmente în posesia valorii celor două piese confiscate.

35. Reclamanta susține că ea a început în 1968 demersurile în vederea recuperării pieselor confiscate și că încă nu a reintrat în posesia lor. Ea apreciază că plata din 5 decembrie 2005 nu constituie executarea valabilă a deciziilor care ordonau restituirea pieselor și consideră că suma primită nu reflectă valoarea reală a acestora.

2. Aprecierea Curții

36. Curtea constată că, în prezenta cauză, reclamanta a obținut decizii interne definitive care ordonau Băncii să îi restituie douăzeci de piese de aur confiscate de la familia sa în 1968, în special hotărârea din 23 martie 1993 și decizia parchetului din 31 ianuarie 1996. Deși reclamanta a făcut numeroase demersuri pe lângă Bancă, aceasta s-a opus constant executării și reclamanta nu a intrat niciodată în posesia pieselor sale.

37. Totodată, Curtea ia notă că prin hotărârea din 20 mai 2005, instanțele interne au constatat că piesele fuseseră topite și că, așadar, restituirea lor nu mai era posibilă. Curtea apreciază că în speță este vorba de o imposibilitate obiectivă de a se pune în aplicare deciziile favorabile reclamantei (*Georgi împotriva României*, nr. 58318/00, § 57, 24 mai 2006 și, *mutatis mutandis*, *Sabin Popescu împotriva României* nr. 48102/99, § 72, 2 martie 2004 și *Mihai-Iulian Popescu împotriva României*, nr. 2911/02, § 43, 29 septembrie 2005). Ea observă de altfel că reclamantei i s-a plătit o despăgubire pentru piesele nerestituite, reparație pe care nici nu a refuzat-o nici nu a contestat-o în fața instanțelor interne.

38. Rămâne totuși faptul că reclamanta a trebuit să aștepte până la 5 decembrie 2005 pentru a vedea executarea deciziilor care îi erau favorabile.

39. Curtea a trata în repetate rânduri cauze care ridicau probleme similare cu cea din cauza în speță și a constatat încălcarea articolelor 6 § 1 din Convenție și 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție (vezi *Tacea împotriva României*, nr. 746/02, 29 septembrie 2005; *Acatrinei împotriva României*, nr. 7114/02, 26 octombrie 2006; *Orha împotriva României*, nr. 1486/02, 12 octombrie 2006; și *Sacaleanu împotriva României*, nr. 73970/01, 6 septembrie 2005).

40. După ce a examinat toate elementele care i-au fost prezentate, Curtea consideră că Guvernul nu a prezentat nici un fapt sau argument ce ar fi putut duce la concluzie diferită în cauza de față.

În particular, reclamanta nu poate fi considerată responsabilă față de întârzierea executării nici de faptul că nu a acceptat plata propusă la 31 octombrie 1997, dat fiind că nici o autoritate nu contestase la momentul respectiv imposibilitatea obiectivă a executării. În plus, revenea mai degrabă Băncii, ea însăși parte în procedura care se terminase prin hotărârea din 23 martie 1993, să emită obiecții față de executarea acestei hotărâri, indicată de Guvern (paragraful 33 de mai sus), spre a informa tribunalele cu privire la imposibilitatea de a da curs hotărârii, în care se afla.

41. Ținând seama de jurisprudența sa în materie și de elementele concrete de la dosar, Curtea apreciază că în speță Statul, prin intermediarul organelor sale specializate, nu a depus toate eforturile necesare spre a impune executarea cu celeritate a hotărârilor favorabile reclamantei. Aceasta a trebuit să aștepte peste doisprezece ani spre a vedea constatarea imposibilității restituirii și a fi despăgubită pentru piesele confiscate, din

care peste unsprezece ani după data ratificării Convenției de către România, la 20 iunie 1994.

Pornind de aici, a avut loc o încălcare a articolelor 6 para. 1 din Convenție și 1 din Protocolul nr. 1.

II. CU PRIVIRE LA APLICAREA ARTICOLULUI 41 DIN CONVENȚIE

42. Conform articolului 41 din Convenție,

« În cazul în care Curtea declară că a avut loc o încălcare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al înaltei părți contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o satisfacție echitabilă. »

A. Daune

43. Moștenitorii reclamantei reclamă 26 500 euro (EUR) cu titlul de daune materiale, care reprezintă valoarea celor douăzeci de piese, și 40 000 EUR cu titlu de daune morale suferite mai întâi de reclamantă și apoi de ei.

44. Guvernul susține că reclamanta a primit o despăgubire adecvată pentru pierderea sa și că această reparație nu se considera a fi reprezentat valoarea pieselor ci aceea a cantității de aur care se găsea în acele piese.

El apreciază în sfârșit că reclamanta nu a putut dovedi legătura de cauzalitate între încălcările pretinse și daunele morale reclamate și că aceste pretenții erau oricum exagerate.

45. Curtea reamintește că în speță ea a pus concluzia încălcării articolelor 6 § 1 și 1 din Protocolul nr. 1 din cauza întârzierii în executarea deciziilor favorabile reclamantei.

Ea ia notă că reclamanta a primit, în 2005, o despăgubire pentru piesele nerestituite calculată la nivelul aceluiași an 2005 și că nu a contestat în fața instanțelor interne suma acestei reparații. Nici o altă daună materială nefiind justificată de moștenitori, Curtea nu le alocă nimic cu acest titlu.

Pe de altă parte, ea apreciază că reclamanta și moștenitorii acesteia, ca urmare, au suferit un prejudiciu moral mai ales prin faptul frustrării provocate de imposibilitatea de a vedea executate, timp de peste doisprezece ani, deciziile emise și că acest prejudiciu nu este suficient compensat printr-o constatare a încălcării (paragraful 30 de mai sus).

46. În aceste circumstanțe, dat fiind ansamblul elementelor care se află în posesia sa și statuând în echitate, după cum cere articolul 41 din Convenție, Curtea alocă în solidar celor patru moștenitori ai reclamantei 8 000 EUR cu titlul de despăgubiri morale.

B. Costuri și cheltuieli de judecată

47. Moștenitorii reclamantei cer de asemenea 14 000 EUR pentru costurile și cheltuielile angajate în fața instanțelor interne. Ei depun la dosar două chitanțe care atestă plata către un avocat a 2 000 dolari americani, la 12 noiembrie 2001, și a 2 500 EUR, la 31 decembrie 2002.

48. Guvernul apreciază că aceste pretenții nu sunt fundamentate și susține faptul că nu s-a stabilit nici o legătură de cauzalitate între încălcările pretinse și cele două chitanțe prezentate.

49. Conform jurisprudenței Curții, un reclamant nu poate obține rambursarea costurilor și cheltuielilor sale de judecată decât în măsura în care acestea se întemeiază

pe realitate, pe necesitate și pe caracterul rezonabil al nivelului lor. În speță și ținând seama de elementele aflate în posesia sa și de criteriile sus menționate, Curtea respinge cererea referitoare la costurile și cheltuielile de judecată, apreciind că moștenitorii nu a putut dovedi că au folosit serviciile avocatului pentru demersurile în vederea executării deciziilor date în speță.

C. Majorări de întârziere

50. Curtea hotărăște să aplice majorările de întârziere echivalente cu rata dobânzii pentru facilitarea de credit marginal practică de Banca Centrală Europeană, la care se vor adăuga trei procente.

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

1. *Declară* cererea admisibilă;
2. *Hotărăște* că avut loc o încălcare a articolului 6 § 1 din Convenție;
3. *Hotărăște* că avut loc o încălcare a articolului 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție;
4. *Hotărăște*
 - a) că Statul pârât trebuie să plătească în solidar celor patru moștenitori ai reclamantei, în termen de trei luni de la data rămânerii definitive a hotărârii în conformitate cu articolul 44 § 2 din Convenție, 8 000 EUR (opt mii de euro), ce se va converti în moneda Statului pârât, pentru daune morale, plus orice sumă ce s-ar putea datora cu titlu de impozit;
 - b) că începând cu data expirării termenului amintit și până la momentul efectuării plății, aceste sume vor fi majorate cu o dobândă simplă, a cărei rate este egală cu

rata dobânzii pentru facilitarea de credit marginal practică de Banca Centrale Europene, la care se vor adăuga trei procente;

5. *Respinge* cererea de satisfacție echitabilă pentru restul.

Redactată în limba franceză, apoi comunicată în scris la data de 30 septembrie 2008 în aplicarea articolului 77 §§ 2 și 3 din Regulament.

Stanley Naismith

Josep Casadevall

Grefier adjunct

Președinte